

Ірина Павлівна Петрова,*д-р екон. наук, старший дослідник,*

ORCID 0000-0002-0515-5349

e-mail: msirynapetrova@gmail.com

Інститут економіки промисловості НАН України, м. Київ

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СКЛАДОВОЇ ПРОМИСЛОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В ПАРАДИГМІ ІНДУСТРІЙ 4.0/5.0¹

Вступ. У сучасних умовах глобальної технологічної трансформації та загострення міжнародної конкуренції державна промислова політика знову набуває ключового значення як інструмент структурної модернізації економіки, підвищення її стійкості та забезпечення стратегічної автономії. Провідні економіки світу дедалі активніше використовують інструменти індустріальної політики, спрямовані на стимулювання інвестицій у високотехнологічні та екологічно орієнтовані галузі, розвиток людського капіталу та підтримку інновацій.

Одним із найпоказовіших прикладів такої трансформації є оновлена індустріальна політика Європейського Союзу. Європейська Комісія в останні роки реалізує оновлену Індустріальну стратегію, спрямовану на так званий «подвійний перехід» – одночасну цифрову та зелену трансформацію промисловості, а також підвищення стійкості єдиного ринку². У центрі цієї стратегії перебуває підтримка конкурентоспроможності бізнесу, насамперед малих і середніх підприємств, через зменшення адміністративного навантаження, полегшення доступу до фінансування та інтеграцію в цифрові та екологічні трансформаційні процеси.

З метою зміцнення стійкості промислових ланцюгів додатково впроваджено механізми моніторингу стратегічних залежностей, а також створено альянси у критично важливих секторах, зокрема у виробництві мікросхем, промислових даних та водневих технологій. Важливим елементом стали «шляхові карти переходу» (transition pathways), розроблені у співпраці з підприємствами та державами-членами ЄС, які окреслюють практичні кроки до-

сягнення кліматичних і цифрових цілей. У цілому ЄС активно застосовує партнерські моделі промислової політики, включаючи публічно-приватні партнерства, альянси та спільні дослідницькі програми Horizon Europe, що дозволяє поєднувати державні та приватні ресурси для розвитку низьковуглецевих технологій і інновацій³.

Важливою складовою нової європейської індустріальної політики став так званий «зелений» промисловий курс. У межах Європейського зеленого курсу реалізується Промисловий план «Зеленої угоди», ключовим елементом якого є Акт про нульові викиди в промисловості (Net-Zero Industry Act, 2023), спрямований на розширення виробничих потужностей у секторі чистих технологій та стимулювання відповідних інвестицій⁴. Цей план передбачає створення сприятливих умов для масштабування виробництва обладнання для відновлюваної енергетики, водню, батарей, теплових насосів та інших технологій з нульовими викидами.

Промисловий план базується на чотирьох ключових напрямках: спрощення регуляторного середовища, прискорення доступу до фінансування, розвиток навичок та забезпечення стійких ланцюгів постачання. Такий підхід формує комплексну систему підтримки інвестицій у стратегічні галузі, орієнтовану на технологічну модернізацію та кліматичну нейтральність.

Паралельно з екологічною трансформацією ЄС активно інвестує у цифровізацію економіки через програму Digital Europe (2021–2027), бюджет якої перевищує 8 млрд євро. Програма спрямована на розвиток критичних цифрових потужностей і їх ши-

¹ Дослідження виконано в межах «Комплексного наукового дослідження щодо актуалізації промислової політики України на принципах Індустрій 4.0 та 5.0» Інституту економіки промисловості НАН України за рахунок бюджетних коштів, спрямованих на забезпечення проведення державними науковими установами наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок за результатами державної атестації.

² European Commission. Strategy for the Internal Market, Industry, Entrepreneurship and SMEs. URL: https://single-market-economy.ec.europa.eu/industry/strategy_en

³ The New EU Industrial Policy. Swedish Institute for European Policy Studies. 2025. URL: https://sieps.se/media/gifjnl3/sieps_2025_2_web.pdf

⁴ European Commission. The Green Deal Industrial Plan. URL: https://commission.europa.eu/topics/competitiveness/green-deal-industrial-plan_en

роке впровадження у бізнес та державне управління¹. Фінансування здійснюється за п'ятьма ключовими напрямками: високопродуктивні обчислення, штучний інтелект, кібербезпека, цифрові навички та інтеграція цифрових технологій у економіку. Значну увагу приділено підтримці підприємств через мережу Європейських цифрових інноваційних хабів, що забезпечують доступ до експертизи, тестування технологій та фінансування.

Поряд із концепцією Індустрії 4.0 в ЄС формується бачення Індустрії 5.0, яке доповнює технологічну парадигму цифровізації соціальною та екологічною орієнтацією. Ця концепція передбачає розвиток промисловості, що забезпечує добробут суспільства, поєднуючи продуктивність із принципами сталості, людноцентричності та стійкості². Таким чином, сучасна індустріальна політика дедалі більше орієнтується не лише на економічне зростання, а й на соціальну цінність, екологічну відповідальність і технологічну адаптивність.

Подібні підходи відображені і в аналітичних доповідях Організації ООН з промислового розвитку (UNIDO). У звіті Industrial Development Report 2024 проголошено початок нової ери індустріальної політики, орієнтованої на цифровізацію, декарбонізацію та створення робочих місць у промисловості³. Доповідь наголошує на необхідності спрямування інвестицій у стійку промисловість та зміцнення інституційної спроможності держав для реалізації відповідних політик.

У звіті Industrial Development Report 2026 особливу увагу приділено довгостроковим мегатрендам, що визначатимуть розвиток промисловості до 2050 року, зокрема енергетичному переходу, розвитку штучного інтелекту та цифрових технологій⁴. У цьому контексті підкреслюється важливість державної політики, спрямованої на формування стійких і «зелених» промислових екосистем, здатних забезпечити інклюзивне економічне зростання.

Окрему роль у сучасній індустріальній політиці відіграє розвиток індустріальної інфраструктури, зокрема індустріальних парків та спеціальних економічних зон. Відповідно до рекомендацій UNIDO, сучасні індустріальні парки мають функціонувати як інклюзивні та сталі виробничі екосистеми, що поєднують інноваційний розвиток із екологічною відповідальністю⁵. У цьому контексті дедалі більшого значення набувають публічно-приватні партнерства, які дозволяють мобілізувати приватний капітал,

розподілити ризики та забезпечити ефективне управління індустріальною інфраструктурою⁶.

Таким чином, міжнародний досвід свідчить про перехід до нової моделі індустріальної політики, в якій інвестиційні інструменти, координація політик і партнерські механізми відіграють ключову роль у забезпеченні технологічної модернізації, стійкості та конкурентоспроможності промисловості. Відповідно до цих тенденцій у сучасній науковій літературі промислова політика дедалі частіше розглядається у контексті цифрової трансформації та переходу до Індустрій 4.0/5.0.

Зарубіжні дослідження зосереджені на формуванні технологічно орієнтованої промислової політики, розвитку інноваційних екосистем і забезпеченні стратегічної автономії економік [1–4]. У них обґрунтовується роль держави у підтримці ключових технологій, кластерного розвитку та структурної модернізації промисловості. Українські наукові праці переважно акцентують увагу на інституційних обмеженнях, структурних диспропорціях і необхідності реіндустріалізації економіки [5–14], а також на проблемах цифровізації промисловості, розвитку смарт-виробництва та пошуку ефективних інструментів промислової політики [15–19].

Водночас у науковій літературі недостатньо дослідженим залишається питання узгодженості інвестиційних інструментів державної промислової політики з принципами Індустрій 4.0/5.0, що зумовлює актуальність подальших досліджень у цьому напрямі.

Метою статті є оцінка нормативно-правових актів, що визначають інвестиційну складову державної промислової політики України, з позицій принципів Індустрій 4.0/5.0.

Виклад основного матеріалу. Інвестиційна політика відіграє вирішальну роль у структурній модернізації економіки, технологічному оновленні виробництва та інтеграції української промисловості у глобальні ланцюги доданої вартості. Вона формує операційні механізми реалізації промислових пріоритетів через систему фінансових, податкових, організаційних та інституційних інструментів. У сучасних умовах, коли промисловий розвиток орієнтується на цифровізацію, автоматизацію і «зелені» технології, саме інвестиційні стимули сприяють оновленню виробничих потужностей, впровадженню новітніх технологій та формуванню інноваційних екосистем.

¹ European Commission. The Digital Europe Programme. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/activities/digital-programme>

² European Commission. Industry 5.0 – Research and innovation. URL: https://research-and-innovation.ec.europa.eu/research-area/industrial-research-and-innovation/industry-50_en

³ UNIDO. The New Era of Industrial Policy: Insights from UNIDO's Industrial Development Report 2024. URL: <https://www.unido.org/events/new-era-industrial-policy-insights-unidos-industrial-development-report-2024>

⁴ UNIDO. Industrial Development Report 2026. Vienna: United Nations Industrial Development Organization, 2025. URL: <https://www.unido.org/sites/default/files/unido-publications/2025-11/UNIDO%20IDR26.pdf>

⁵ How to Get Stuff Done through Sustainable Investment Clusters. URL: https://static1.squarespace.com/static/5ee7375c16a2470c3712a6e6/t/5fc35ddd89ee0f32b87be4576/1606639096200/How+to+Get+Stuff+Done+through+Sustainable+Investment+Clusters_FINAL.pdf

⁶ EFFRA. Factories of the Future. URL: <https://www.effra.eu/factories-future/>

Система інвестиційних інструментів державної промислової політики України є багаторівневою та охоплює як загальні режими залучення капіталу, так і спеціальні механізми стимулювання окремих секторів, територій або типів проєктів. Водночас їхня інституційна логіка, ступінь технологічної орієнтованості та відповідність принципам Індустрій 4.0/5.0 є неоднорідними.

Базовим нормативним актом у цій сфері є Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 № 1560-XII, який визначає загальні правові, економічні та організаційні засади здійснення інвестицій на території держави¹. Закон України закріплює принципи рівності суб'єктів інвестиційної діяльності, гарантії захисту інвестицій, форми державного регулювання та джерела фінансування інвестицій. Водночас його концептуальна основа сформована в умовах індустріальної економіки кінця ХХ століття і не містить стратегічних орієнтирів цифрової трансформації, декарбонізації чи розвитку інноваційних виробництв.

На тлі загального рамкового характеру базового інвестиційного законодавства ключову роль у сучасній інвестиційній політиці почали відігравати спеціальні інструменти фінансово-інвестиційної підтримки. Найважливішим із них став Закон України «Про державну підтримку інвестиційних проєктів зі значними інвестиціями в Україні» № 1116-IX, прийнятий 17.12.2020 («інвестнянь»)². Він передбачає державні пільги для українських чи іноземних інвесторів, що вкладають понад визначений поріг інвестицій (первинно €20 млн) у пріоритетні галузі. Такі проєкти можуть отримувати підтримку до 30% обсягу інвестицій у формі податкових пільг (звільнення від ПДВ і ввізного мита на обладнання, відсотків за кредитами), забезпечення інфраструктурою (дороги, мережі тощо), правом оренди земельних ділянок та укладення спеціалізованих договорів з Урядом³. У 2023 р. цей закон було доповнено (Закон України № 3311-IX від 9.08.2023): поріг «значних інвестицій» знижено до €12 млн, перелік підтримуваних галузей розширено (додано цифрові комунікації, виробництво біогазу/біометану) і введено диференційовані вимоги щодо створення робочих місць. Зокрема, необхідна кількість нових робочих місць зменшена з колишніх 80 до 50, 30 чи 10 залежно від рівня зарплат (від 15% до 50% вище регіонального середнього). Також додано можливість брати до

«капіталу» до 30% первинних витрат на підготовку проєкту (мінімальна передінвестиційна діяльність) та часткове фінансування інфраструктури від проєкту. Такі зміни роблять програму більш доступною для середніх підприємств і спрямовують стимули на «зелені» та цифрові інвестиції.

Наприклад, у березні 2025 р. було підписано перший спеціальний інвестиційний договір в рамках програми «інвестнянь». Агрохолдинг «Астарта» отримав підтримку на будівництво заводу з переробки соєвого шроту на Полтавщині (інвестиції ≈ €76 млн, 110 робочих місць)⁴. Держава надала компанії низку стимулів: звільнення від імпортного мита і ПДВ на обладнання, податкові канікули з прибуткового податку до 5 років, компенсацію витрат на приєднання до мереж і будівництва інфраструктури. Загальний обсяг підтримки не перевищить 30% вартості проєкту. Такий приклад ілюструє, що саме державні інвестиційні стимули роблять реальними високотехнологічні проєкти глибокої переробки агропродукції, які без підтримки могли б не реалізуватися в умовах високих ризиків.

Індустріальні парки (ІП) стали важливим інструментом державної промислової політики. Базовий Закон України «Про індустріальні парки» № 5018-VI (2012) дав лише початкові рамки; справжнього поштовху сектор отримав після внесення змін у вересні 2021 р. (Закон України № 1710-IX)⁵. Зараз передбачено державну підтримку як інфраструктурну, так і фінансову. По-перше, держава співфінансує облаштування ІП: у межах державної програми стимулювання створення індустріальних парків, запровадженої постановою Кабінету Міністрів України № 644⁶, передбачено компенсацію до 50% (до 150 млн грн на один парк, у деокупованих регіонах – до 80%) витрат на будівництво під'їзних доріг, ліній електромережі, газо-, водопостачання, водовідведення та іншої інженерно-транспортної інфраструктури⁷. За рахунок цих інвестицій держава створює індустріальні «майданчики зростання», де вже є підведені енергія й комунікації. По-друге, резиденти ІП отримують потужні фіскальні стимули: податкові й митні пільги. Зокрема, звільнення від податку на прибуток на 10 років (за умови реінвестування не сплаченого прибутку) для виробництва у переробній промисловості, а також повне звільнення від ПДВ та ввізного мита на нове виробниче

¹ Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>

² Про державну підтримку інвестиційних проєктів зі значними інвестиціями в Україні: Закон України від 17.12.2020 № 1116-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20>

³ Нові можливості для інвестиційних проєктів зі значними інвестиціями в Україні. *Everlegal*. URL: <https://everlegal.ua/novi-mozhlyvosti-dlya-investytsiyukh-proektiv-zi-znachnymy-investytsiyamy-v-ukrayini>

⁴ В Україні укладено перший договір за програмою «інвестнянь». *LigaZakon*. URL: https://biz.ligazakon.net/news/235052_v-ukran-ukladeno-pershiy-dogovr-za-programoyu-nvestnyan

⁵ Про індустріальні парки: Закон України від 21.06.2012 № 5018-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5018-17>

⁶ Деякі питання державного стимулювання створення та функціонування індустріальних парків: постанова Кабінету Міністрів України від 24 червня 2022 р. № 644. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/644-2024-%D0%BF#Text>

⁷ 13 індустріальних парків отримали державне стимулювання у 2025 році. Міністерство економіки України. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail/3172b947-484b-471b-805a-6ce35385a419>

обладнання¹. Місцева влада отримала право знижувати чи навіть скасовувати податки на майно та землю в ІІІ. Як результат, на кінець 2023 р. в Україні було зареєстровано 114 ІІІ по всій країні, а держава почала прямо фінансувати розвиток парків – у 2024 р. 15 парків отримали 1,1 млрд грн на будівництво інфраструктури. Це дозволило зводити під'їзні шляхи, підключати мережі електропостачання, газу, води, що робить промислові зони привабливими для інвесторів.

У лютому 2023 р. Кабінет Міністрів України схвалив Стратегію розвитку індустріальних парків на 2023–2030 роки (розпорядження № 176-р), яка визначає стратегічні цілі, інституційні умови та інструменти державної підтримки індустріальних парків як елементу політики реіндустріалізації та розвитку переробної промисловості². Документ підтверджує, що ІІІ – це перевірений світовий механізм індустріалізації та прямого залучення іноземних інвестицій. Стратегія узгоджується з Національною економічною стратегією на період до 2030 року і містить ціль залучити через ІІІ близько \$8 млрд інвестицій у промисловість до 2030 р.³ Крім розбудови мережі парків у кожному регіоні, планується їх електрифікація, розвиток «еко-індустріальних» (енергоєфективність, циркулярна економіка) тощо. Важливо, що Стратегія наголошує на сумісності з євростандартами: державна допомога на модернізацію підприємств для відповідності нормам ЄС вважається допустимою згідно з Угодою про асоціацію. Це означає, що стимулювання «зеленої» і цифрової модернізації затверджено на рівні стратегічних документів.

Програма «Зроблено в Україні» є комплексною політикою підтримки національного виробництва. Вона офіційно запущена Указом Президента України № 31/2024 від 26.01.2024 р., яким створено Всеукраїнську економічну платформу під патронатом Президента України для координації взаємодії влади й бізнесу⁴. Нормативний каркас програми складається з кількох ключових рішень.

Локалізація у публічних закупівлях. Закон України № 1977-ІХ від 14.07.2022 р. доповнив Закон України «Про публічні закупівлі» поняттям ступеня локалізації та запровадив обов'язкові показники локалізації для окремих товарів машинобудування: від 10% у 2022 р. до 40% у середньостроковій перспективі⁵. Перелік товарів затверджується Кабінетом Міністрів України, а відповідність підтверджує уповноважений орган.

Індустріальні парки. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо створення сприятливих умов для діяльності індустріальних парків в Україні» № 2330-ІХ від 21.06.2022 р. запровадив податкові та митні стимули для резидентів індустріальних парків: звільнення від податку на прибуток строком до 10 років, а також від імпортного ПДВ та мита на обладнання, що використовується у межах парку⁶. Місцеві органи влади можуть встановлювати нульові ставки земельного та майнового податків для інвесторів.

Розширення локалізації. Постановою Кабінету Міністрів України № 782 від 02.07.2025 р. затверджено додатковий перелік локалізованих товарів – 128 нових категорій продукції, для яких у 2025 р. мінімальний рівень локалізації становить 25%⁷.

Компенсація закупівлі вітчизняної техніки. Постановою Кабінету Міністрів України № 952 від 20.08.2024 р. (зі змінами № 1122 від 24.09.2024 р.) запроваджено програму компенсації 15% вартості української промислової техніки. Її дія поширюється на обладнання з рівнем локалізації не менше 40%⁸. У першому кварталі 2025 р. компенсації отримали 13 підприємств на суму понад 13 млн грн⁹.

Кредитно-фінансова підтримка. Розширено програму «5–7–9%» та інструменти страхування воєнних ризиків через Експортно-кредитне агентство України. У січні–жовтні 2024 р. агентство застрахувало контракти на суму близько 6,6 млрд грн, що свідчить про зростання підтримки неліквідного експорту¹⁰.

¹ Tax preferences for industrial parks. Державна податкова служба України. URL: <https://tax.gov.ua/en/mass-media/news/print-599287.html>

² Про схвалення Стратегії розвитку індустріальних парків на 2023–2030 роки: розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2023 р. № 176-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176-2023-%D1%80>

³ Національна економічна стратегія на період до 2030 року: постанова Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 № 179. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-п>

⁴ Про Всеукраїнську економічну платформу «Зроблено в Україні»: Указ Президента України від 23.01.2024 № 31/2024. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/312024-49569>

⁵ Про внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі» щодо створення передумов для сталого розвитку та модернізації вітчизняної промисловості: Закон України від 16.12.2021 № 1977-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1977-20>

⁶ Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо стимулювання розвитку індустріальних парків: Закон України від 21.06.2022 № 2330-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2330-20>

⁷ Про додатковий перелік товарів, до яких застосовується локалізація. Prozorro. Infobox. URL: <https://infobox.prozorro.org/articles/pro-dodatkoviy-perelik-tovariv-do-yakih-zastosovuyetsya-lokalizaciya>

⁸ Про реалізацію експериментальних проектів у рамках Всеукраїнської економічної платформи “Зроблено в Україні”: постанова Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2024 р. № 952 (зі змінами, внесеними постановою КМУ від 24 вересня 2024 р. № 1122). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/952-2024-%D0%BF>

⁹ Компенсація 15% за українську промислову техніку та обладнання. Міністерство економіки України. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail/51262667-9a02-4aeb-8388-9047c682c442>

¹⁰ «Зроблено в Україні»: за десять місяців ЕКА підтримало експорт на 6,6 млрд грн. Міністерство економіки України. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail/9691d63b-8775-4b40-b8c0-dccf068aff9d>

Уже у 2023–2024 рр. програма «Зроблено в Україні» дала практичні результати. За даними уряду, понад 50 тис. підприємств і компаній отримали державну підтримку, а щорічні витрати на програму становлять близько 35 млрд грн і компенсуються зростанням податкових надходжень¹.

Важливим елементом політики стало інфраструктурне стимулювання індустріальних парків. У 2024–2025 рр. 15 парків отримали 1,1 млрд грн державної підтримки на розвиток інженерно-транспортної інфраструктури, що дало змогу розпочати нові виробничі проєкти². Паралельно на місцевому рівні запроваджуються додаткові податкові пільги, що сприяє залученню резидентів і формуванню виробничих кластерів.

Політика локалізації та стимулювання попиту забезпечує ефект імпортозаміщення. У 2023–2024 рр. державні та місцеві бюджети закупили сотні одиниць української техніки, зокрема шкільні автобуси та сільськогосподарське обладнання, що раніше імпортувалося. Вимоги локалізації стимулювали окремих іноземних виробників розгорнути виробничі потужності в Україні, сприяючи переносу технологій і створенню доданої вартості.

Кредитні та грантові програми активізували інвестиції у переробну промисловість. У 2022–2024 рр. за державної підтримки модернізовано або створено сотні виробничих потужностей. У межах індустріальних парків станом на кінець 2024 р. реалізовувалося понад три десятки нових виробничих проєктів. Водночас навколо парків формується мережа постачальників і сервісних підприємств, що створює мультиплікативний ефект для суміжних секторів.

Підтримка експорту через Експортно-кредитне агентство також демонструє позитивну динаміку: у 2024 р. обсяг застрахованих і профінансованих експортних контрактів перевищив 10 млрд грн, що свідчить про зростання експорту продукції з вищою доданою вартістю³.

Публічно-приватне партнерство (ППП) розглядається як один із ключових інструментів мобілізації інвестицій у розвиток інфраструктури, промисловості та суспільно значущих послуг, особливо в умовах воєнного часу та повоєнної реконструкції. Його сутність полягає у довгостроковій співпраці держави та бізнесу, в межах якої приватний партнер бере на себе частину функцій із фінансування, будівництва, модернізації або управління об'єктами, а держава забезпечує інституційну підтримку, регуляторні гарантії та, за потреби, фінансові зобов'язання. Такий підхід дозволяє розподілити ризики

між сторонами, залучити приватний капітал і управлінські компетенції, а також підвищити ефективність реалізації великих інфраструктурних і промислових проєктів.

Базовим нормативним актом у цій сфері є Закон України «Про публічно-приватне партнерство» № 2404-VI від 1 липня 2010 р. (у редакції зі змінами 2023–2025 рр.)⁴, який формує інституційну рамку реалізації проєктів PPP. Первинна редакція закону мала рамковий характер і застосовувалася обмежено, однак подальші зміни, гармонізовані з практиками ЄС та рекомендаціями міжнародних фінансових організацій, суттєво розширили можливості використання механізмів PPP у повоєнній реконструкції.

Оновлена редакція закону передбачає ширший перелік форм партнерства, включаючи концесії, договори управління, спільну діяльність та довгострокові контракти життєвого циклу. Документ деталізує процедури підготовки та відбору проєктів, зокрема обов'язковість техніко-економічного обґрунтування, аналізу розподілу ризиків між державним і приватним партнером, а також оцінки фіскальних зобов'язань держави. Це наближує українську модель до європейських підходів value-for-money та lifecycle-costing.

Суттєвими нововведеннями стали спрощені процедури підготовки проєктів у воєнний і повоєнний період, можливість застосування міжнародного арбітражу, а також розширення переліку секторів, у яких допускається використання PPP. Закон України «Про публічно-приватне партнерство» дозволяє укладення довгострокових контрактів із державними гарантіями, що особливо актуально для транспортної, енергетичної, комунальної, соціальної та промислової інфраструктури.

У контексті політики повоєнного відновлення PPP розглядається як ключовий механізм залучення приватного капіталу, зменшення бюджетного навантаження та прискорення модернізації критичної інфраструктури. Водночас, як і в інших інвестиційних інструментах, чинна модель PPP поки що не містить чітких механізмів технологічної селективності, стимулювання R&D або інтеграції принципів Індустрій 4.0/5.0, що обмежує її потенціал як інструменту структурної технологічної трансформації промисловості.

Загалом наявні результати свідчать, що інвестиційна політика забезпечує помітний імпульс для промисловості навіть в умовах війни. Водночас її інструментарій має переважно універсальний характер і спрямований на загальне стимулювання інвес-

¹ Понад 50 тис. підприємств отримали державну підтримку за програмою «Зроблено в Україні». *Урядовий кур'єр*. URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/news/ponad-50-tis-pidpriyemstv-ta-pidpriyemciv-otrimali/>

² «Зроблено в Україні»: у 2024 році 15 індустріальним паркам виділено понад 1,1 млрд грн державного стимулювання. *Міністерство економіки України*. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail/d13006f7-1826-460d-aa8f-d36b7fcc430d>

³ «Зроблено в Україні»: за десять місяців ЕКА підтримало експорт на 6,6 млрд грн. *Міністерство економіки України*. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail/9691d63b-8775-4b40-b8c0-dccf068aff9d>

⁴ Про публічно-приватне партнерство: Закон України від 01.07.2010 № 2404-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>

тицій без чітко визначених технологічних пріоритетів, механізмів підтримки R&D та інструментів «зеленої» і цифрової модернізації.

Попри наявність ефективних механізмів – індустріальних парків, публічно-приватного партнерства, спеціальних інвестиційних проєктів і кредитних програм, – вони функціонують розрізнено та не формують цілісної технологічно орієнтованої моделі промислових інвестицій. Це зумовлює необхідність комплексного оновлення інвестиційної політики з урахуванням принципів Індустрій 4.0/5.0, зокрема

через запровадження стимулів для цифрових, інноваційних і «зелених» інвестицій та узгодження інвестиційної, промислової й інноваційної політик.

З метою систематизації ключових інструментів інвестиційної політики та виявлення їхніх інституційних обмежень доцільно представити їх у вигляді узагальної матриці (таблиця), що відображає типологію інструментів, характер їхнього впливу на промисловість і рівень відповідності сучасним індустріальним парадигмам.

Таблиця. Узагальнена матриця інвестиційних інструментів державної промислової політики в Україні

Тип інвестиційного інструменту	Ключові нормативні акти	Характер впливу на промисловість	Відповідність принципам Індустрій 4.0/5.0	Основні інституційні обмеження
Загальні інвестиційні режими	Закон України «Про інвестиційну діяльність»	Опосередкований	Низька	Відсутність технологічних пріоритетів
Спеціальні інвестпроєкти («інвентяні»)»	Закон України «Про державну підтримку інвестиційних проєктів зі значними інвестиціями в Україні»	Прямий для великих проєктів	Часткова	Немає критеріїв інноваційності
Індустріальні парки	Закон України «Про індустріальні парки»; Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо стимулювання розвитку індустріальних парків»	Прямий для переробної промисловості	Часткова	Слабка інтеграція цифрових і стандартів ESG
Політика локалізації та попиту	Закон України «Про внесення змін до Закону України “Про публічні закупівлі” щодо створення передумов для сталого розвитку та модернізації вітчизняної промисловості»; Указ Президента України «Про Всеукраїнську економічну платформу “Зроблено в Україні”»	Прямий стимул внутрішнього виробництва	Часткова	Орієнтація на локалізацію, а не технологічність
Кредитно-фінансові інструменти	Державні програми підтримки підприємництва та експорту, зокрема програма «Доступні кредити 5–7–9%» та механізми страхування експорту через Експортно-кредитне агентство	Опосередкований	Декларативна	Відсутність технологічної селективності
Публічно-приватне партнерство	Закон України «Про публічно-приватне партнерство»	Потенційно прямий	Часткова	Орієнтація переважно на інфраструктурні проєкти замість розвитку високотехнологічних виробництв

Джерело: складено автором

Аналіз, узагальнений у таблиці, свідчить, що чинна система інвестиційних інструментів державної промислової політики України є функціонально розгалуженою, однак концептуально неоднорідною. Наявні механізми інвестиційної підтримки діють ізольовано та не інтегровані в єдину технологічно орієнтовану модель промислової політики. Лише окремі інструменти – індустріальні парки, спеціальні інвестиційні проєкти та механізми локалізації – мають безпосередній вплив на структурні параметри промисловості, однак не містять чітко визначених критеріїв інноваційності та технологічності.

Висновок. Проведений аналіз інвестиційної складової державної промислової політики України показав, що чинна нормативно-правова база формує розгалужену систему інструментів підтримки інвестицій, яка сприяє активізації підприємницької діяльності, розвитку індустріальної інфраструктури та стимулюванню внутрішнього виробництва. Водно-

час інституційна архітектура цієї політики характеризується фрагментацією інструментів, недостатньою координацією між інвестиційною, промисловою та інноваційною політиками, а також відсутністю єдиного механізму технологічної пріоритизації.

Чинні базові інвестиційні закони виконують переважно рамкову функцію і не забезпечують інституційного зв'язку між інвестиційними стимулами та цілями технологічної модернізації промисловості. Унаслідок цього інвестиційні інструменти функціонують ізольовано, що ускладнює формування цілісної технологічно орієнтованої моделі промислових інвестицій.

У зв'язку з цим ключовим напрямом реформування інвестиційної складової державної промислової політики має стати її трансформація з інструменту екстенсивного залучення капіталу у механізм якісної структурної модернізації економіки. Це передбачає інтеграцію принципів Індустрій 4.0/5.0 у

базові інвестиційні та промислові закони, запровадження стимулів для цифрових, інноваційних і «зелених» інвестицій, розвиток механізмів публічно-приватного партнерства у високотехнологічних секторах, а також формування інтегрованої системи координації інвестиційної, промислової, інноваційної та регіональної політик.

Реалізація такого підходу дозволить перетворити інвестиційну політику на ключовий драйвер технологічної модернізації та забезпечити формування стійкої, інноваційно орієнтованої та конкурентоспроможної економіки України у повоєнний період.

ЛІТЕРАТУРА

1. Bulfone F., Ergen T., Maggor E. The political economy of conditionality and the new industrial policy. *MPIfG Discussion Paper* No. 24/6. Cologne: Max Planck Institute for the Study of Societies, 2024. URL: https://www.researchgate.net/publication/384354767_The_Political_Economy_of_Conditionality_and_the_New_Industrial_Policy
2. Donnelly S. Semiconductor and ICT industrial policy in the US and EU: geopolitical threat responses. *Politics and Governance*. 2023. Vol. 11, No. 4. P. 129–139. <https://doi.org/10.17645/pag.v11i4.7031>
3. Teixeira J. E., Tavares-Lehmann A. T. Industry 4.0 in the European Union: policies and national strategies. *Technological Forecasting and Social Change*. 2022. Vol. 180. Art. 121664. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2022.121664>
4. Santos C., Mehra A., Barros A. C., Araújo M., Ares E. Towards Industry 4.0: an overview of European strategic roadmaps. *Procedia Manufacturing*. 2017. Vol. 13. P. 972–979. <https://doi.org/10.1016/j.promfg.2017.09.093>
5. Castellani D., Lamperti F., Lavoratori K. Measuring adoption of Industry 4.0 technologies via international trade data: insights from European countries. *Journal of Industrial and Business Economics*. 2022. Vol. 49, No. 1. P. 51–93. <https://doi.org/10.1007/s40812-021-00204-y>
6. Amosha O., Lyakh O., Soldak M., Cherevatskyi D. Institutional determinants of implementation of the smart specialization concept: case for old industrial coal-mining regions in Ukraine. *Journal of European Economy*. 2018. Vol. 17, No. 3. P. 305–332. <https://doi.org/10.35774/jee2018.03.305>
7. Кушніренко О.М. Промисловість України перед викликами Індустрії 4.0: оцінка обмежень і завдання політики. *Економіка України*. 2020. Т. 63, № 5. С. 53–71. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2020.05.053>
8. Сердюк О.С. Трансформація економічної системи під впливом технологій Індустрії 4.0. *Економіка промисловості*. 2025. № 3 (111). С. 40–58. <https://doi.org/10.15407/econindustry2025.03.040>
9. Чорний Р., Венгер В., Кушніренко О., Чорна Н. Інноваційно-промисловий розвиток регіонів України: перспективи та обмеження. *Економіка України*. 2025. Т. 68, № 2 (759). С. 3–27. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2025.02.003>
10. Ishchuk S., Sozanskyu L., Pukała R. Optimisation of structural parameters of the industry by the criterion of product innovation. *Engineering Management in Production and Services*. 2021. Vol. 13, No. 3. P. 7–24. <https://doi.org/10.2478/emj-2021-0018>
11. Підричєва І., Баш А. Відновлення спеціальних економічних зон в Україні: курс на реіндустріалізацію та структурну перебудову економіки у воєнно-повоєнному періоді. *Економіка промисловості*. 2025. № 1 (109). С. 20–37. <https://doi.org/10.15407/econindustry2025.01.020>
12. Кіндзерський Ю.В. Інклюдивна індустріалізація для сталого розвитку: до засад теорії та політики формування. *Економіка України*. 2021. Т. 64, № 5 (714). С. 3–39. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2021.05.003>
13. Залознова Ю.С. Українська промисловість: сучасні виклики та проблеми розвитку. *Економіка України*. 2018. Т. 61. № 3 (676). С. 49–68. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2018.03.049>
14. Сердюк О. С. Інтелектуальна краудінвестингова платформа як інструмент стимулювання розвитку смарт-підприємств. *Економіка промисловості*. 2025. № 4 (112). С. 57–70. <https://doi.org/10.15407/econindustry2025.04.057>
15. Брюховецька Н. Ю., Черних О. В. Індустрія 4.0 та цифровізація економіки: можливості використання зарубіжного досвіду на промислових підприємствах України. *Економіка промисловості*. 2020. № 2 (90). С. 116–132. <https://doi.org/10.15407/econindustry2020.02.116>
16. Vyshnevskiy O., Bozhyk M. Smart manufacturing as a strategic determinant of Ukraine's industrial policy amid global structural transformations. *Journal of European Economy*. 2025. Vol. 24. No. 3. P. 308–333. <https://doi.org/10.35774/jee2025.03.308>
17. Венгер В. В. Світовий досвід реалізації моделей промислової політики. *Ефективна економіка*. 2020. № 2. <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.2.70>
18. Вишневський О. С. Смарт-виробництво: визначення та теорія стимулювання розвитку на основі локального протекціонізму. *Економіка промисловості*. 2023. № 3. С. 5–27. <https://doi.org/10.15407/econindustry2023.03.005>
19. Вишневський О. С. Цифрова платформізація процесу стратегування розвитку національної економіки: монографія. Київ: НАН України, Інститут економіки промисловості, 2021. 449 с. URL: https://ie.org.ua/wp-content/uploads/application/pdf/tsyfrova-platfornizatsiya-mono2021_r.pdf

Надійшла до редакції 02.02.2026

Прийнята до друку 24.02.2026

Опублікована 20.03.2026

REFERENCES

1. Bulfone, F., Ergen, T., & Maggor, E. (2024). *The political economy of conditionality and the new industrial policy*. MPIfG Discussion Paper No. 24/6. Cologne: Max Planck Institute for the Study of Societies. <https://www.researchgate.net/publication/384354767>
2. Donnelly, S. (2023). Semiconductor and ICT industrial policy in the US and EU: Geopolitical threat responses. *Politics and Governance*, 11(4), 129–139. <https://doi.org/10.17645/pag.v11i4.7031>
3. Teixeira, J. E., & Tavares-Lehmann, A. T. (2022). Industry 4.0 in the European Union: Policies and national strategies. *Technological Forecasting and Social Change*, 180, 121664. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2022.121664>
4. Santos, C., Mehra, A., Barros, A. C., Araújo, M., & Ares, E. (2017). Towards Industry 4.0: an overview of European strategic roadmaps. *Procedia Manufacturing*, 13, 972–979. <https://doi.org/10.1016/j.promfg.2017.09.093>
5. Castellani, D., Lamperti, F., & Lavoratori, K. (2022). Measuring adoption of industry 4.0 technologies via international trade data: insights from European countries. *Journal of Industrial and Business Economics*, 49(1), 51–93. <https://doi.org/10.1007/s40812-021-00204-y>

6. Amosha, O., Lyakh, O., Soldak, M., & Cherevatskyi, D. (2018). Institutional determinants of implementation of the smart specialisation concept: case for old industrial coal-mining regions in Ukraine. *Journal of European Economy*, 17(3), 305–332. <https://doi.org/10.35774/jee2018.03.305>
7. Kushnirenko, O. (2020). The industry of Ukraine facing the challenges of industry 4.0: evaluation of limitations and policy tasks. *Economy of Ukraine*, 63(5), 53–71. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2020.05.053>
8. Serdiuk, O. (2025). Transformation of the economic system under Industry 4.0 technologies. *Economy of Industry*, 3 (111), 40–58. <https://doi.org/10.15407/econindustry.2025.03.040>
9. Chornyi, R., Venger, V., Kushnirenko, O., & Chorna, N. (2025). Innovation-driven and industrial development of ukrainian regions: prospects and limitations. *Economy of Ukraine*, 68 (2), 3–27. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2025.02.003>
10. Ishchuk, S., Sozanskyi, L., & Pukała, R. (2021). Optimisation of structural parameters of the industry by the criterion of product innovation. *Engineering Management in Production and Services*, 13(3), 7–24. <https://doi.org/10.2478/emj-2021-0018>
11. Pidorycheva, I., & Bash, A. (2025). Restoration of special economic zones in Ukraine: focus on reindustrialization and structural transformation of the economy in times of war and post-war period. *Economy of Industry*, 1(109), 20–37. <https://doi.org/10.15407/econindustry2025.01.020>
12. Kindzerskyi, Yu. (2021). Inclusive industrialization for sustainable development: to the principles of formation theory and policy. *Economy of Ukraine*, 64(5), 3–39. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2021.05.003>
13. Zaloznova, Yu. (2018). Ukraine's industry: modern challenges and development problems. *Economy of Ukraine*, 61(3), 49–68. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2018.03.049>
14. Serdiuk, O. (2025). Intellectual crowdinvesting platform as a tool for smart enterprise development. *Economy of Industry*, 4(112), 57–70. <https://doi.org/10.15407/econindustry2025.04.057>
15. Bryukhovetska, N., & Chernykh, O. (2020). Industry 4.0 and digitalization of the economy: opportunities to use foreign experience in ukrainian industrial enterprises. *Economy of Industry*, 2(90), 116–132. <https://doi.org/10.15407/econindustry2020.02.116>
16. Vyshnevskyi, O., & Bozhyk, M. (2025). Smart manufacturing as a strategic determinant of Ukraine's industrial policy amid global structural transformations. *Journal of European Economy*, 24(3), 308–333. <https://doi.org/10.35774/jee2025.03.308>
17. Venger, V. (2020). Global experience of industrial policy models' implementation. *Efektivna ekonomika*, 2. <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.2.70>
18. Vyshnevskyi, O. (2023). Smart manufacturing: definition and theory of stimulating development based on local protectionism. *Economy of Industry*, 3, 5–27. <https://doi.org/10.15407/econindustry2023.03.005>
19. Vyshnevskyi, O. (2021). *Digital Platformization of the Strategic Planning Process for National Economic Development*. Kyiv: Institute of Industrial Economics of NAS of Ukraine. https://iie.org.ua/wp-content/uploads/application/pdf/tsyfrovaplatformizatsiya-mono2021_r.pdf

Received: 02.02.2026

Accepted: 24.02.2026

Published: 20.03.2026

Петрова І. П. Нормативно-правові засади інвестиційної складової промислової політики України в парадигмі Індустрії 4.0/5.0

У статті досліджено інвестиційну складову державної промислової політики України з позицій її нормативно-правового забезпечення в умовах переходу до індустріальних парадигм Індустрії 4.0/5.0. Проаналізовано систему чинних нормативно-правових актів, що визначають інструменти залучення та стимулювання інвестицій у промисловості, а також оцінено їх відповідність принципам цифрової трансформації, інноваційного розвитку та екологічної модернізації.

Встановлено, що чинна нормативно-правова база формує розгалужену систему інструментів підтримки інвестицій, яка охоплює загальні режими інвестування, спеціальні інвестиційні проекти, індустріальні парки, механізми локалізації, кредитно-фінансові інструменти та публічно-приватне партнерство. Водночас переважна частина цих інструментів спрямована на загальне залучення капіталу та підтримку підприємницької активності без чітко визначених технологічних, інноваційних і екологічних пріоритетів. Показано, що інституційна конфігурація інвестиційної політики характеризується фрагментарністю, відсутністю технологічної селективності та недостатнім узгодженням із промисловою й інноваційною політиками.

Обґрунтовано необхідність трансформації інвестиційної складової державної промислової політики у напрямі підтримки цифрових, інноваційних і «зелених» інвестицій, інтеграції принципів Індустрії 4.0/5.0 до базових нормативно-правових актів, а також формування цілісної системи інструментів технологічної модернізації промисловості.

Ключові слова: державна промислова політика, інвестиційна політика, нормативно-правове забезпечення, індустріальні парки, публічно-приватне партнерство, Індустрія 4.0, структурна модернізація.

Petrova I. Regulatory and legal framework of the investment component of Ukraine's industrial policy in the Industry 4.0/5.0 Paradigm

The article examines the investment component of Ukraine's state industrial policy from the perspective of its regulatory and legal support under the transition to the industrial paradigms of Industry 4.0 and 5.0. The system of current legal acts defining the instruments for attracting and stimulating investment in industry is analysed, and their compliance with the principles of digital transformation, innovative development, and environmental modernisation is assessed.

It is established that the existing regulatory framework forms an extensive system of investment support instruments, including general investment regimes, special investment projects, industrial parks, localisation mechanisms, credit and financial instruments, and public-private partnerships. At the same time, most of these instruments are aimed at general capital attraction and support of entrepreneurial activity without clearly defined technological, innovation, and environmental priorities. It is shown that the institutional configuration of investment policy is characterised by fragmentation, the absence of technological selectivity, and insufficient coordination with industrial and innovation policies.

The study substantiates the need to transform the investment component of state industrial policy towards supporting digital, innovative, and green investments, integrating the principles of Industry 4.0/5.0 into the core regulatory acts, and forming a coherent system of instruments for the technological modernisation of industry.

Keywords: state industrial policy, investment policy, regulatory framework, industrial parks, public-private partnership, Industry 4.0, structural modernisation.